

Кулага Ірина (Україна)

канд. екон. наук, доцент кафедри політичної економії,
заступник директора Інституту бізнес-освіти
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»,
irinakulaga@gmail.com

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РОЗВИТОК ДИСТАНЦІЙНОГО
НАВЧАННЯ В УКРАЇНСЬКИХ ВНЗ**

Kulaga Iryna (Ukraine)

**ORGANIZATION AND DEVELOPMENT
OF DISTANCE LEARNING IN UKRAINIAN HIGHER
EDUCATIONAL INSTITUTIONS**

На сьогодні ні в кого не виникає сумнівів, що формування єдиного відкритого освітнього простору, розвиток електронного навчання та дистанційних технологій є провідними тенденціями розвитку сучасної системи освіти. В Україні забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчальний процес новітніх освітніх технологій і створення нової системи інформаційного забезпечення освіти передбачено Державною національною програмою «Освіта. Україна XXI століття», яка була затверджена ще у 1993 році [1]. Однак, саме стрімкий розвиток інформаційних технологій у XXI сторіччі зробив проблему модернізації системи освіти особливо актуальною. В Україні суть такої модернізації найбільшою мірою втілилася в Концепції розвитку дистанційної освіти [2].

Метою проведеного дослідження є аналіз досвіду організації та розвитку дистанційної освіти у вищих навчальних закладах України на основі використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Як зазначено у Концепції розвитку дистанційної освіти, розвиток освітньої системи в Україні повинен призвести до:

- появи нових можливостей для оновлення змісту навчання та методів викладання дисциплін і розповсюдження знань;
- розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості її одержання для великої кількості молодих людей, включаючи тих, хто не може навчатись у вищих навчальних закладах за традиційними формами внаслідок браку фінансових або фізичних можливостей, професійної зайнятості, віддаленості від великих міст, престижних навчальних закладів тощо;

- реалізації системи безперервної освіти «через все життя», включаючи середню, довузівську, вищу та післядипломну;
- індивідуалізації навчання при масовості освіти.

Для досягнення зазначених результатів необхідно швидкими темпами розвивати дистанційну освіту, запровадження якої в Україні було передбачено Національною програмою інформатизації ще наприкінці 90-х років минулого сторіччя [3]. Крім того, технології дистанційного навчання можуть використовуватись не лише в дистанційній освіті, а й в інших формах навчання, таких як очна та заочна.

Отже, *сучасне дистанційне навчання* — це форма організації навчального процесу, що за рахунок використання ІКТ може бути реалізована як в умовах географічної віддаленості студента і викладача, так і безпосередньо у навчальному закладі (наприклад, в університеті) для формування самостійної діяльності студента щодо засвоєння програми навчання за фахом.

У світовій практиці існують три традиційні форми навчальних закладів, що пропонують можливість дистанційно навчатися: «натуральні» дистанційні університети; провайдери корпоративних тренінгів і / або курсів підвищення кваліфікації; традиційні університети, що пропонують навчання в режимі он-лайн.

Також існує кілька моделей дистанційного навчання: навчання за типом екстернату; університетське навчання; співпраця кількох навчальних закладів; автономні освітні установи; автономні навчальні системи; неформальне, інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм.

Перевагами дистанційної освіти є:

- *зручність*: навчання здійснюється у зручній для студента час та у зручному місці з можливістю самостійно обирати навчальні курси та будувати індивідуальний графік навчання;
- *доступність*: навчання може здійснюватися одночасно з професійною діяльністю (або з навчанням за іншим напрямком), тобто без відриву від виробництва або іншого виду діяльності;
- *масовість*: можливе одночасне навчання великої кількості студентів, спілкування за допомогою телекомунікаційного зв'язку студентів між собою та з викладачами;
- *економічність*: ефективне використання навчальних площ та технічних засобів, концентроване і уніфіковане представлення інформації, використання і розвиток комп'ютерного моделювання повинні сприяти зниженню витрат на підготовку фахівців;
- *технологічність*: використання в навчальному процесі нових досягнень інформаційних технологій, які сприяють входженню людини у світовий інформаційний простір;

- *соціальна рівність*: рівні можливості здобуття освіти незалежно від місця проживання, стану здоров'я і соціального статусу;
- *інтернаціональність*: можливість здобути освіту в навчальних закладах іноземних держав, не виїжджаючи зі своєї країни, та надавати освітні послуги іноземним громадянам і співвітчизникам, що проживають за кордоном;
- *особистісний розвиток*: підвищення творчого та інтелектуального потенціалу людини, що здобуває дистанційну освіту завдяки самоорганізації, прагненню до знань, використанню сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, вмінню самостійно приймати відповідальні рішення.

Однак, дистанційне навчання має і певні вади. Такі як, наприклад, відсутність очного спілкування між викладачем і студентом і між студентами в межах колективу, а також складність ідентифікації особистості в процесі перевірки знань. До того ж, для забезпечення доступу до дистанційної освіти в сучасних умовах у студентів з'являються потреби у наявності персонального комп'ютеру та швидкісного інтернету. Крім того, проблемними питаннями у розбудові системи дистанційного навчання можуть бути: висока вартість її побудови (перш за все, за рахунок придбання засобів технічного забезпечення), недостатній розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури, висока трудомісткість розробки дистанційних курсів, потреба у побудові команди розробників з кола висококваліфікованих фахівців тощо.

Проведений аналіз досвіду організації та розвитку дистанційного навчання в українських вищих навчальних закладах дозволяє зробити такі узагальнення:

- більшість вітчизняних ВНЗ використовують для організації і технічного забезпечення дистанційного навчання відкриту освітню платформу Moodle;
- на бакалаврському та магістерському рівнях дистанційне навчання побудовано на основі поєднання очної та заочно-дистанційної форми, що реалізовано у двох варіантах: перший передбачає присутність студентів в аудиторії на початку семестру (для ознайомлення з організацією навчання та структурою курсів) і наприкінці семестру (для очного складання іспитів) та дистанційного навчання протягом семестру; другий варіант передбачає дистанційне навчання протягом семестру та очну присутність студентів лише на іспитах;
- для бізнес-освіти на короткострокових сертифікаційних програмах і програмах підвищення кваліфікації передбачено дистанційне навчання із запровадженням фінального тестування у дистанційній формі;

- структурно навчальні курси побудовано у вигляді модульної системи та містять наступні елементи: теоретичний матеріал (тексти лекцій), практичні завдання (задачі, запитання, тести для самоперевірки) та завдання для перевірки знань (тести, віртуальні лабораторні та курсові роботи тощо), відеороліки (відеолекції);
- використовуються такі технології навчання: голосові (аудіо), відео (відеолекції, відеоконференції), електронні (електронна пошта, скайп, чати тощо).

Результати дослідження показали, що для запровадження масових дистанційних курсів в Україні у вищих навчальних закладах необхідно спочатку створити відповідні умови. Для конструктивістських дистанційних курсів необхідно готувати локальних тьюторів з кола керівників підрозділів дистанційного навчання навчального закладу. Коннективістські масові дистанційні курси можливі лише за умови сформованості у слухачів персонального навчального середовища та наявності навичок куратора змісту, тобто вмінь працювати з великою кількістю неструктурованої інформації, створювати електронні журнали, писати блоги тощо. Отже, на сучасному етапі розвиток дистанційного навчання визначається крім забезпеченості ВНЗ необхідними технічними засобами, також готовністю викладача створювати дистанційні курси та проводити дистанційний навчальний процес.

Порівняльні дослідження свідчать, що дистанційне навчання може бути настільки ж ефективним, як і традиційне (аудиторне), якщо методи і технології відповідають поставленим завданням, є взаємодія між студентами та вчасний зворотний зв'язок між викладачем і студентом. Успішні програми дистанційного навчання базуються на послідовних і комплексних зусиллях студентів, викладачів, координаторів, допоміжного персоналу й адміністрації.

Крім того, сьогодні значно прискорюється процес створення відкритого освітнього простору на основі дистанційних технологій. Це стало можливим завдяки швидкому розвитку інформаційних та комунікаційних технологій на основі систем телекомунікації, що у всьому світі визнані ключовими технологіями сучасності.

У перспективі, завдяки підписанню рамкової угоди між Міністерством освіти і науки України та компанією «Майкрософт Україна», різноманітні ІТ-сервіси дадуть можливість університетам активніше впроваджувати дистанційну форму навчання та використовувати у своїй роботі хмарні технології. Це сприятиме модернізації вітчизняної освіти у сфері впровадження сучасних методик використання інформаційно-комунікаційних технологій, у запровадженні компетентнісного підходу, у формуванні та оцінці навичок XXI століття.

Список використаних джерел

1. Про Державну національну програму «Освіта. Україна ХХІ століття» (затверджено Постановою від 3 листопада 1993 р. № 896) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України 20 грудня 2000 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: rada.gov.ua
3. Закон України «Про національну програму інформатизації» (дата набуття чинності 12 березня 1998 р.) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/annot/74/98-%D0%B2%D1%80>

Тези розміщено за посиланням:

<http://goo.gl/4ТТКQw>

Кулага Ірина (Україна)

канд. екон. наук, доцент кафедри політичної економії,
заступник директора Інституту бізнес-освіти
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
irinakulaga@gmail.com

Ткаченко Олена (Україна)

канд. екон. наук, доцент кафедри політичної економії,
заступник директора Інституту бізнес-освіти
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
cmp2010@bigmir.net

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ:
ДОСВІД ІНСТИТУТУ БІЗНЕС-ОСВІТИ**